

הנחת הקונבנציונאליות ברכישת מילים

גיל דיזנדרוק ונורית כרמל
אוניברסיטת בר-אילן

מהי הנחת הקונבנציונאליות?

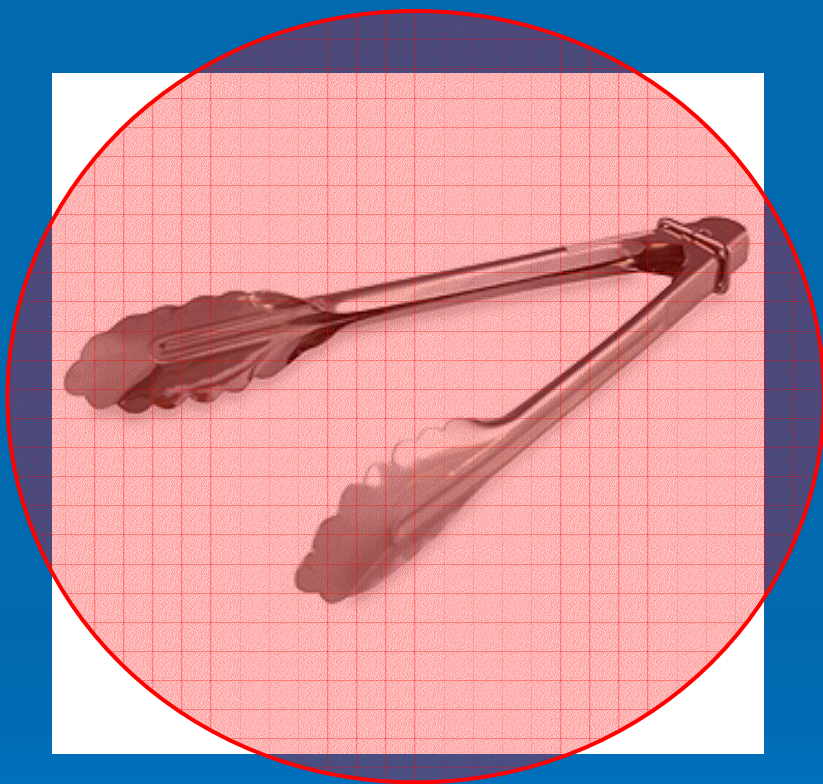
➤ ישנן צורות לשוניות מסוימות הקשורות למשמעויות מסוימות

➤ דוברי השפה יודעים צורות אלה

➤ דוברי השפה ישתמשו בצורות אלה אם בכוונתם להביע אותן המשמעויות

➤ ניתן להסיק על כוונתם של דוברים על בסיס שימושם או אי-שימושם בצורות אלה

קונבנציונאליות בפתירת עמימות

"תראה לי את ה-טיגה"

הסבר ע"פ אילוצים לקסיקליים

(Mutual exclusivity – Markman)

*"אני יודע שזה כדור. אם זה כדור, זה
לא יכול להיות שום דבר אחר. לכן,
טיגה חייב להיות הדבר השני."*

הסבר לפי קונבנציות-ואז-ניגוד

"אני יודע שזה כדור.

**אני מניח שהדובר גם יודע את זה.
לכן, אם הוא היה רוצה את הכדור,
הייתי מצפה ממנו לבקש את הכדור.**

**מכיוון שהוא ביקש משהו אחר, אני
מסיק שהוא התכוון שאראה לו משהו
אחר."**

ניבויים ע"פ קונבנציות

"אני יודע שזה כדור.

אני מניח שהדובר גם יודע את זה."

2 תתי-הנחות לגבי "ידע":

1- איזה צורות הן קונבנציות?

כן: שמות עצם

לא: שמות פרטיים

2- מי יודע את הקונבנציות?

ניסוי 1: דובר חד-לשוני של שפת הילד

(Diesendruck & Markson, 2001, *Developmental Psychology*)

"תראה את זה. זה יפה."

"תראה את זה. זה טיגה."

דובר נעדר

בובה אומרת:

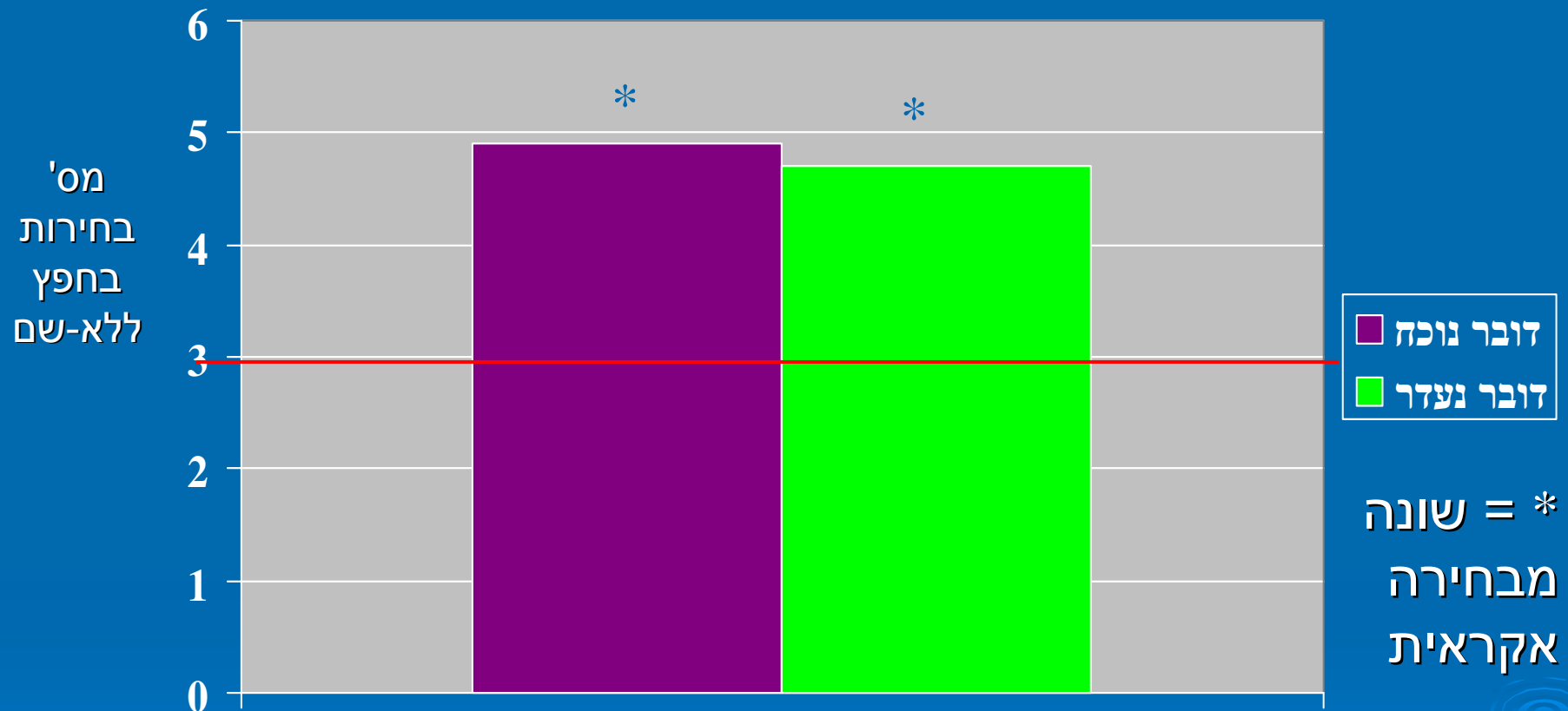
"תראה לי את ה-מלו"

דובר נוכח

נסיינית אומרת:

"תראה לי את ה-מלו"

ניסוי 1: תוצאות

דוברים של השפה שלי יודעים את שמותיהם של עצמים, אפילו אם עצמים אלה לא מוכרים לי

ניסוי 2: דוברים חד-לשוניים X דו-לשוניים (Diesendruck, 2005, *Developmental Psychology*)

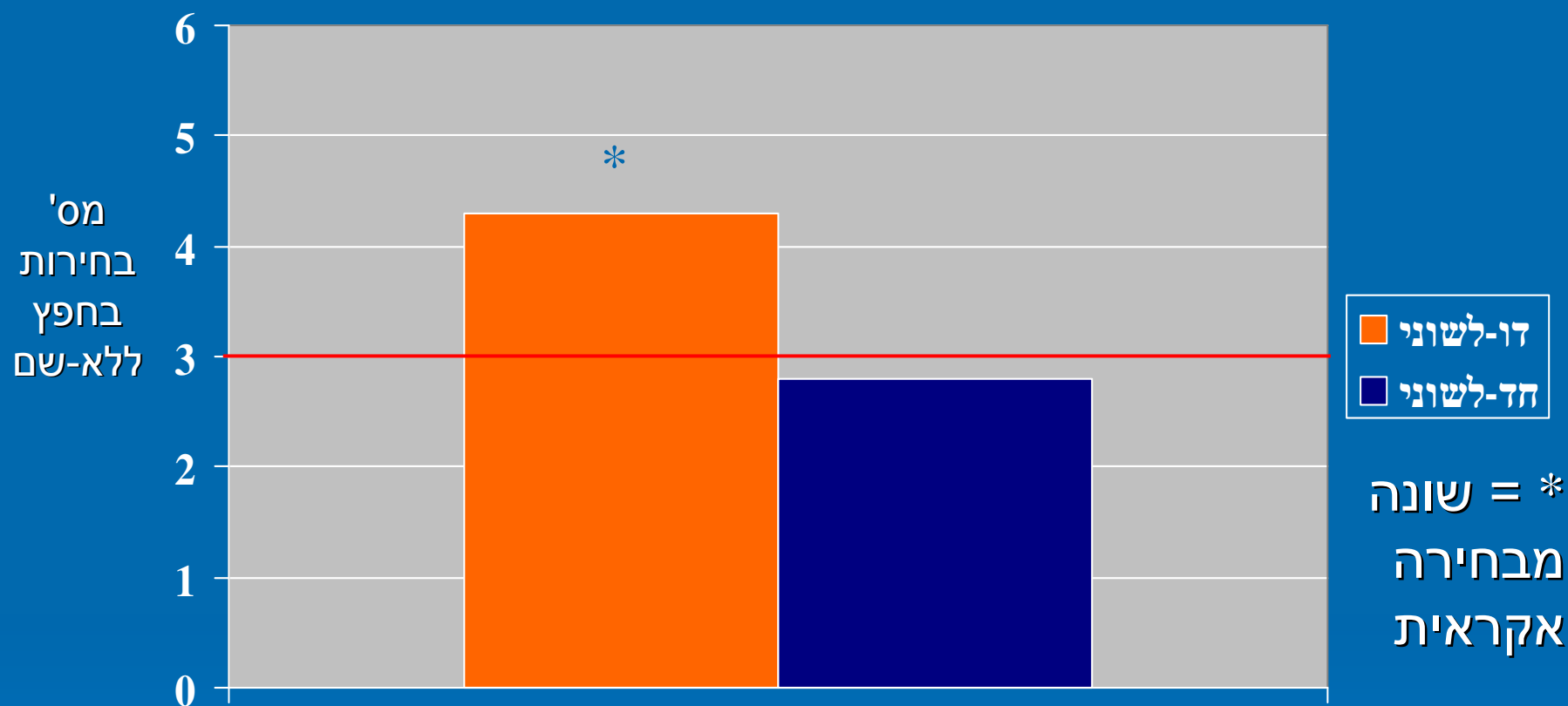
“Look at this one. It’s a *jop*.”

“Look at this one. This is nice.”

בובה (נוכחת) בעברית:
"תראה לי את ה-מלו"

ניסוי 2: תוצאות

רק דוברים שיודעים את השפה שלי יודעים את שמותיהם של עצמים וצפויים להשתמש בהם

ניסויים חדשים: מטרות

➤ לתפעל באופן ישיר את הידע שיש לדוברים על שמות עצם מוכרים לילדים

➤ לבדוק האם הנחת הקונבנציות היא תנאי מקדים להסקת הניגוד

ניסוי 3: רציונאל

אם הסקה על כוונה "מנוגדת" מותנית
בהנחה שדובר יודע את השמות
הקונבנציונאליים של עצמים,

אזי שהסקה זו תהיה יותר מתבקשת כאשר
דובר מביע ידע של שמות קונבנציונאליים
מאשר כשדובר מביע בורות לגבי אותם
שמות

ניסוי 3: דובר "יודע" X "לא-יודע"

(Diesendruck, Carmel, & Markson, under review)

משתתפים: 33 בני 3 ($M = 3;10$)

מערכ: 2 תנאים בין-נבדקים
- דובר "יודע" שמות קונבנציונאליים
- דובר "לא-יודע" שמות קונבנציונאליים

הליך: 4 ניסיונות הכירות
4 ניסיונות של פתירת עמימות

ניסוי 3: ניסיונות הכירות

"כלב"

"פרה"

"בננה"

"תפוח"

"דובר יודע"

"דובר לא-יודע"

ניסוי 3: ניסיונות פתירת עמימות

בובה אומרת:

"תראה לי את ה-ביגה"

ניסוי 3: השערות

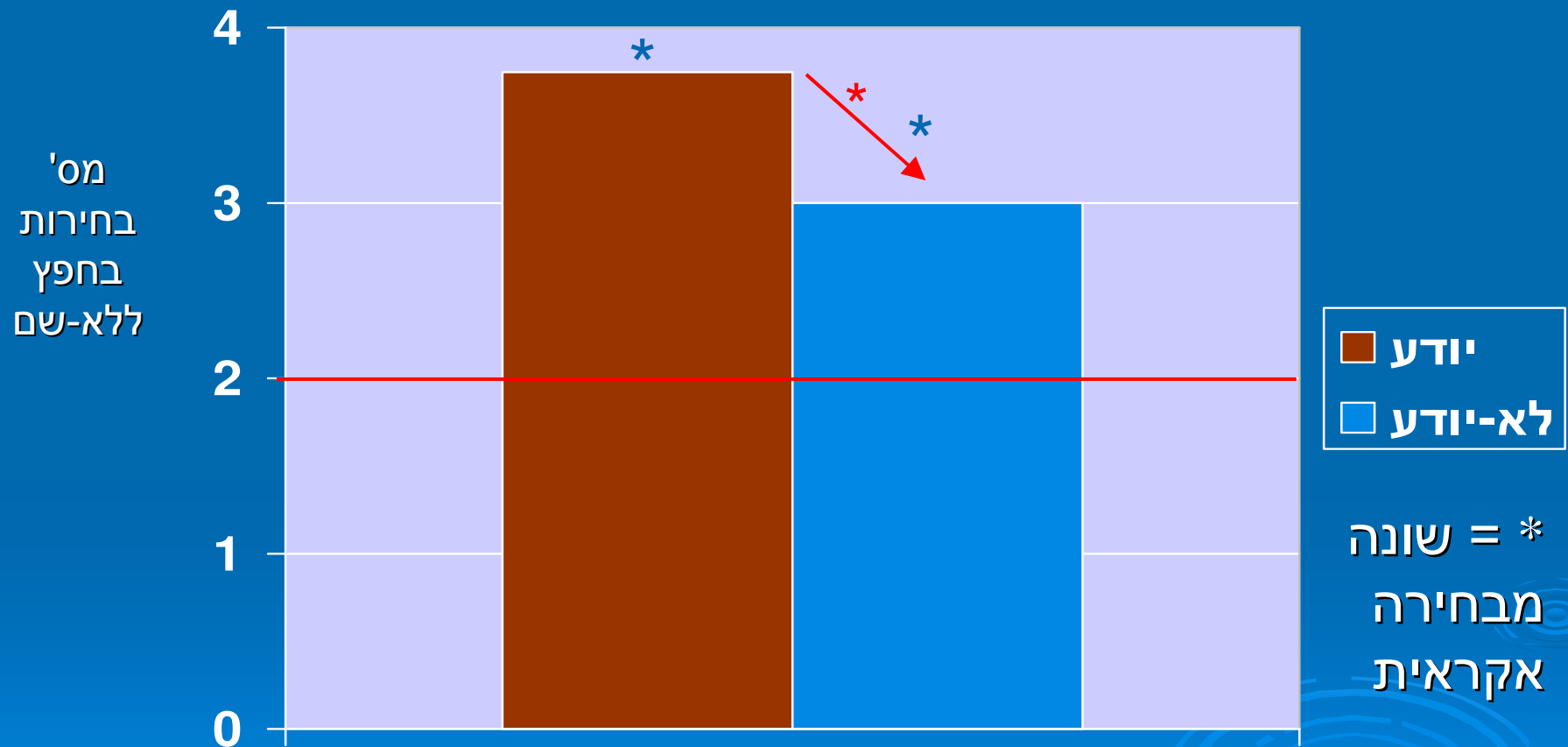
אם הסקת הניגוד מותנית בהנחת קונבנציונאליות, אז:

יודע < לא-יודע

אם הסקת הניגוד לא מותנית בהנחת קונבנציונאליות, אז:

יודע = לא-יודע

ניסוי 3: תוצאות

ניסוי 3: מסקנות

- ילדים לוקחים בחשבון את הידע של דובר על שמות קונבנציונאליים בבואם להסיק על כוונתו התקשורתית
- אם הדובר נתפס כידע שמות קונבנציונאליים, אז שימוש בשם חדש מתפרש כמרמז על כוונה מנוגדת
- אם הדובר נתפס כלא-יודע שמות קונבנציונאליים, אז שימוש בשם חדש מתפרש כמרמז על כוונה מנוגדת
- חשוב להדגיש שילדים הינם "סלחניים" בהנחת הקונבנציונאליות

ניסוי 4: האומנם ילדים סלחניים?

משתתפים: 19 בני 3 ($M = 3;10$)

מערכ: תנאי דובר "לא-קונבנציונאלי"

הליב: 4 ניסיונות הכירות
4 ניסיונות של פתירת עמימות

ניסוי 4: ניסיונות הכירות

"חיה"

"פרי"

"דובר לא-קונבנציונאלי"

ניסוי 4: ניסיונות פתירת עמימות

בובה אומרת:

"תראה לי את ה-ביגה"

ניסוי 4: השערות

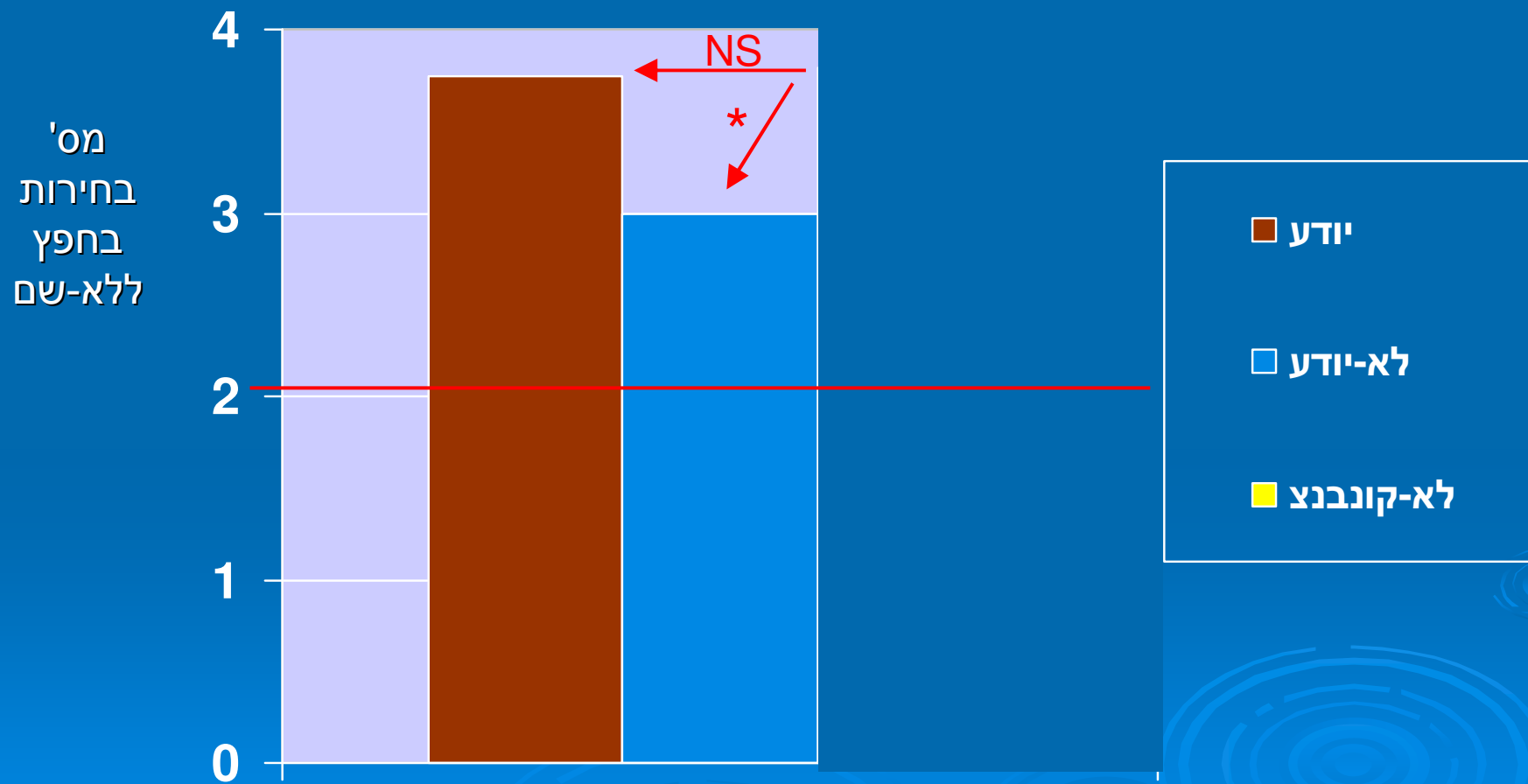
אם לילדים הנחת קונבנציונאליות "קשיחה", אז:

(לא-קונבנציונאלי = לא-יודע) $>$ יודע

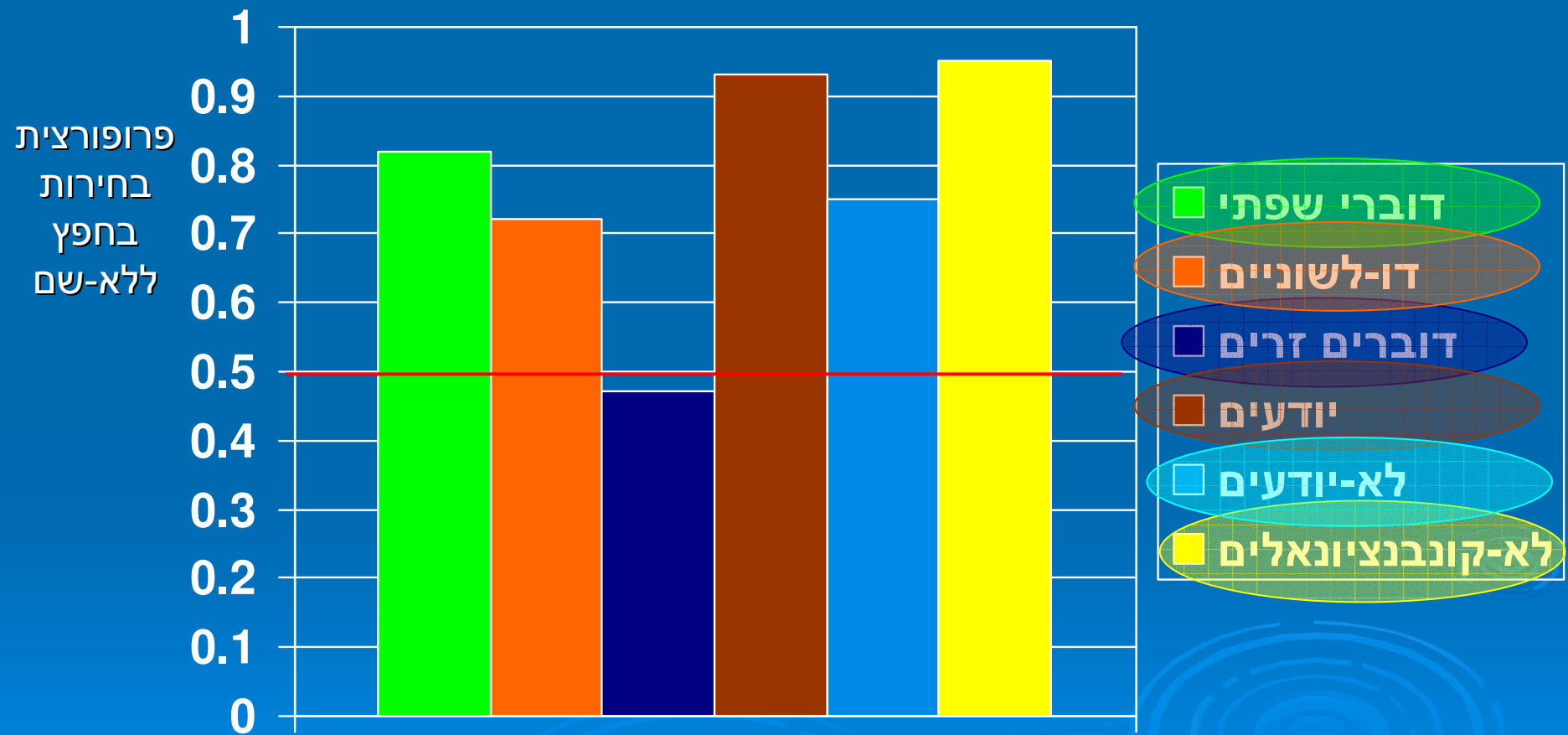
אם לילדים הנחת קונבנציונאליות "סלחנית", אז:

(לא-קונבנציונאלי = יודע) $<$ לא-יודע

ניסויים 3 ו-4: השוואה

השוואה כללית

מסקנות כלליות

➤ תמיכה להסבר של קונבנציות-ואז-ניגוד

- ילדים מתאימים את ההיסקים שלהם בנוגע לכוונות התקשורתיות של דוברים על בסיס ראיות או הנחות על הידע של דוברים של צורות קונבנציות

➤ הנחת הקונבנציות הינה סלחנית

- ילדים מניחים שדובר יודע את הצורות הקונבנציות של שפה כל עוד הוא מביע ידיעה כל-שהיא של השפה

שאלות פתוחות

➤ איך ילדים מגבילים הנחת הקונבנציונאליות?

- רמזים על ידע
- קטגוריות חברתיות

➤ למה להנחת הקונבנציונאליות בשפה יש כוח אכיפה?

- בעיות של קואורדינציה חברתית

➤ מניין באה הנחת הקונבנציונאליות?

- קלט
- רמזים התנהגותיים: כוונות, יציבות

➤ למה הנחת הקונבנציונאליות תופסת בתחומים שונים?

- צורות שרירותיות, עם משמעות עמומה, סימבוליות, אנושיות

תודה!